

Zpravodaj

Hnutí za občanskou svobodu

ČÍSLO 3

KVĚTEN 1989

Jak pracuje

HNUTÍ ZA OBČANSKOU SVOBODU

V manifestu Demokracii pro všechny jsme vyjádřili naše představy o ustavení občanského hnutí jako "volně sdružené svobodně vznikajících a žádnému centru nepodřízených politických skupin a klubů v různých místech republiky...". K počátku měsíce května 1989 se přihlásilo k myšlenkám manifestu kolem 500 občanů a denně přicházejí další přihlášky. Aktivní a výrazněji angažovaní členové hnutí vidí teď hlavní úkol napomáhat ustavování jednotlivých skupin, zúčastňovat se jejich setkání, společně hledat podmínky k jejich práci a naopak poznávat a seznamovat se přitom se zájmy, potřebami a zaměřením jejich členů. Je to nutné proto, abychom cíle vyjádřené v manifestu mohli rozpracovat a konkretizovat do výraznější podoby.

To je totiž hlavním úkolem ustaveného Prozatímního koordinačního výboru /PKV/, jehož dosavadní práce je podrobována kritice, zčásti jistě odůvodněné. Práci výboru komplikuje už fakt, že jeho členové jsou z různých míst republiky a nemohou vždy být přítomni jednání. Nelze také pominout diference v ideových přístupech při jednání, neboť členové výboru představují průřez poměrně širokého demokratického spektra názorů, což ovšem my sami nepovažujeme za nedostatek. Hnutí bylo právě koncipováno za předpokladu široce založeného konsensu těch, kdo přijímají ze základ své politické aktivity základní principy demokratického pluralismu, což je pro současnou dobu potřebným jednotícím principem občanského hnutí.

Pro informaci účastníků hnutí uvádíme některé body, o nichž koordinační výbor jednal: jednou z projednávaných otázek na posledních setkáních byla účast na oslavách 1. máje v Praze. Argumenty pro i proti byly natolik rozporné a protichůdné, že nešlo k dohodě a připravené prohlášení nebylo vydáno. Část členů to považuje za chybu, neboť právo vyjádřit naše postoje i při oficiálně organizovaných setkáních občanů by mělo být využíváno. Ovšem účast či neúčast na prvomájových oslavách nemůže být nějakou rozhodující událostí v dlouhodobé perspektivě našeho úsilí o dosažení společenských změn.

Výbor projednal návrh textu, kterým by HOS vyjádřilo svá ideová východiska jako motivační směrnici pro návrh nové ústavy - základního dokumentu ustavujícího demokratickou společnost. Uznal potřebu takového textu a redakční dopracování svěřil několika členům výboru. Otázky spojené s návrhem nové ústavy by se měly stát předmětem intenzivního zájmu na schůzkách skupin HOS a měli bychom takto vlastně vystoupit do celospolečenského dialogu o nové ústavě, aniž bychom čekali, až k tomu dá někdo pokyn shora. Nová demokratická ústava je totiž po vítězi a výhradně zájmem a požadavkem občanů a jako taková musí být chápána i její přijetí.

Při svých jednáních narážel výbor na nejasnost procedurálního postupu. Došel k závěru, že určitá míra organizovanosti je nutný předpoklad rozhodnutí o projednávaných bodech a tím také jejich uskutečnění. Výbor se rozšířil o další členy, aby i přes svoji prozatímnost výrazněji představoval a lépe prosazoval zájmy a požadavky hnutí. Svoji definitivní oprávněnost může dosáhnout až po uskutečnění demokraticky organizované volbě. Při jeho nynějším doplnění se přiblíží k zastoupení skupin HOS z různých míst republiky; předběžně bylo navrženo rozhodnout dvoutřetinovou většinou hlasů přítomných členů při alespoň nadpoloviční přítomnosti řádných členů.

Pro další práci výboru se ukazuje nutným ustavit komise pro některé oblasti pracovního zaměření - organizační, tiskovou, odborovou, pro veřejná vystoupení, zdravotnickou apod.

Výbor se seznámil s textem slovenské skupiny HOS k 70. výročí úmrtí M. R. Štefánika a vydáváním Zpravodaje HOS.

O práci Prozatímního koordinačního výboru HOS budeme pravidelně informovat. Současně žádáme jednotlivé skupiny, aby zasílaly zprávy o svých setkáních a činnosti a prostřednictvím Zpravodaje HOS se tak navzájem informovaly.

-red-

Vzhledem k 70. výročí

ŠTEFÁNIKOVÉHO SMRTI

1. máje uplynělo 70 roků od tragické smrti gen. M. R. Štefánika. Výročí jeho smrti se stává netaz okružných výročí významných událostí v novodobých dějinách slovenského a českého národa a Československé republiky.

Život a smrt MRŠ ilustruje mnohé problémy našich dějin od konce minulého století až po zahájení 20. st.

Štefánik pocházel z rodiny evanjelického faráře na západnom Slovensku. Študoval prírodné vedy v Prahe. Po štúdiu odišiel do Francúzska, kde našiel vhodné podmienky pre svoj vedecký rast. Ako hviezdár získal vážnosť vo vtedajšom astronómickom svete; podnikol viaceré výskumné cesty v Európe aj do zámoria. Prijal francúzske občianstvo a získal prístup do najvyšších francúzskych spoločenských a vládnych kruhov.

Po vypuknutí I. svetovej vojny vstúpil do francúzskej armády. Absolvoval výcvik pre vojenských pilotov, bol zaradený do francúz-

skeho vojenského letectva a ako pilot bol nasadený na fronte. Významne sa podieľal pri organizovaní meteorologickej služby francúzskej armády. V r. 1916 získal hodnosť generála francúzskej armády.

Vo vojne Štefánik rýchlo spoznal možnosti, ktoré by sa neskytli pre oslobodenie slovenského a českého národa v prípade porážky Ťstredných mocností. Jeho boj vo francúzskej rovnošate bol aj bojom za slobodu pôvodnej vlasti. Na ideovom základe česko-slovenskej vzájomnosti sa spojil s TGM a Eduardom Benešom, vytvorili Čs. národnú radu a spoločne viedli zápas za vytvorenie ČSR.

Štefánik zohral dôležitú úlohu pri zrode a úspešnom bojovom nasadení Čs. légii na frontoch I. svetovej vojny a po jej skončení na území dnešného Sovietskeho zväzu. Naposledy navštívil légie vo funkcii ministra vojny ČSR.

4. mája sa vracal do vlasti. Jeho lietadlo pri Bratislave havarovalo a Štefánik zahynul spolu s tromi doprevádzajúcimi talianskymi dôstojníkmi.

Štefánik - vedec, vojak, politik zostava pre nás trvalou inšpiráciou. Jeho vedecká práca na poli astronómie dosahovala svetovú úroveň svojej doby. Pre Štefánika - vojaka bolo samozrejmé, že za slobodu treba bojovať.

Oslava na Bradle

Zástupci HOS a jíní aktivisté z Brna usporádali 4. kvätna t. r. na Bradle intímni vzpomínkovou slavnosť k výročiu tragického skonu gen. M. R. Štefánika. K mohyle položili kytici kvätú se stuhami a dílo a osobnosť M. R. Štefánika priblížili za Slováky dr. D. Slávik, za českou časť výpravy ing. F. Řehánek. Po projevoch zaznela píseň Kto za pravdu horí a státními hymnami slavnosť skončila. Pietnímu aktu asistovala policie, ale až na pilné fotografování neznámym fotografem proběhl bez jakéhokoli incidentu, se vši důstojností.

Politik Štefánik spoluzakladal Československú republiku, zaručujúcu základné občianske práva, pluralitnú demokraciu, národnú slobodu a ďalšie práva. Romantický rys Štefánikovej osobnosti bol vhodným doplnkom Masarykovho a Benešovho realizmu.

Pre oficiálnu politiku a publicistiku v Československu v uplynulých 40 rokoch bol Štefánik odkaz vždy tŕnom v oku. Jeho úlohu v dejinách zmenšovali a prekrucovali. Jeho pomníky odstraňovali a ničili. Štefánikova ulica v Bratislave dvakrát stratila svoje meno a doteraz ho nenesie. Dokonca aj teraz sa Štefánik spomína len okrajovo, nemesle a neúplne.

Udržiavanie pamiatky veľkých osobností je predpokladom udržania historického vedomia národa. MRŠ je veľkou osobnosťou slovenského národa a jeho odkaz vždy znovu vystupuje v dôležitých chvíľach našich dejín. Nie náhodou patrila púť mládeže na Bradlo v r. 1968 k vrcholom onoho pamätného roku na Slovensku.

Skúsme urobiť zo 70. výročia Štefánikovej smrti dôležitú chvíľu našej súčasnosti. Pripomeňme si jeho život a dílo a zamyslime sa nad jeho odkazom pre súčasnosť a budúcnosť. Zamyslime sa nad našou súčasnosťou a budúcnosťou. Skúsme tak urobiť blízko pri Štefánikovi, pri jeho mohyle na Bradle v najbližší voľný deň po výročí, v nedeľu 7. mája v popoludňajších hodinách. Dokážme, že Štefánik nie je zabudnutý a jeho pamiatka je schopná združovať ľudí aj 70 rokov po jeho smrti.

Bratislava, dňa 19. apríla 1989

Hnutie za občianskú slobodu

Hana Ponická, Bratislava
Ivan Hoffman, Bratislava
Anton Selecký, Bratislava
Tibor Novotka, Považ. Bystrica
Juraj Kohutiar, Bratislava
Rudolf Battěk, Praha
Jaroslav Šabata, Brno

NÁRODNÍ SMÍŘENÍ a NESMÍŘITELNÍ

Týdeník Tribuna se 19. dubna 1989 /č. 16/ mocně obul do pojmu "národní smíření". Píše:

"O jaké zkvalitnění našeho politického systému usilují chartisté? Pro další existenci společnosti a překonání "katastrofální všeobecné krize, která se v ní projevuje" /jak hodnotí situaci v naší zemi/, považují za nutné "národní usmíření na demokratickém základě". O jaké usmíření jde? Kdo se má s kým smířovat?"

A zde Tribuna s odpovědi neváhá. Chartistům jde o "usmíření na účet komunistů, které je zapotřebí vytlačit na okraj společnosti". A je to. Argument jak rána penderkem. Má nahnat strach, tentokrát kupodivu ne tak zlým chartistům, jako vlastnímu členstvu. A zná to dost kuriózně z úst těch, kdo se sami snažili ze všech sil vytlačit tisíce občanů, včetně stovek umělců a vědců, na okraj společnosti a dnes s nevolí zjišťují, že se mnozí z těchto lidí ocitli - co do svého vlivu - znovu v samotném středu událostí.

Ale neodbíhejme a vraťme se k pojmu "národní smíření", jenž vzbuzuje ve vydavatelích Tribuny takové podezření. Poprvé

jej použila Charta 77 v dokumentu "Slovo k spoluobčanům", který vydala k 10. výročí své činnosti v lednu 1987. Chceme-li pochopit, oč autorům textu šlo, musíme obšírněji citovat. Je to ostatně klíčová pasáž dokumentu, která stanoví nejen cíl - demokratickou obnovu společnosti, ale i hlavní metodu, jak jej dosáhnout:

"Jame proti nenávisným bojům, štvanicím, novým rozkolům, revanšism a mstám. Jame pro demokratickou diskusi v atmosféře dělné spolupráce všech občanů a společenských sil. Víme, že úplná shoda všech se všemi není nikdy možná a nemyslíme si ani, že by byla k něčemu dobrá. Domníváme se však, že i odpůrci se mohou navzájem respektovat jako lidé a jako občané, a v klidné, vášněmi či trpkými vzpomínkami nepodbarvené rozpravě hledat to, na čem se mohou shodnout. Po všech tragických událostech a otřesech posledních desetiletí spatřujeme jedinou perspektivu ve skutečném národním smíření na demokratickém základě. Nechápejme je jako opatrné mlčení o čemkoliv a k čemkoliv. Chápejme je jako věcné a tvůrčí hledání východisek pro celou společnost.

Domníváme se, že nenásilný odpor proti

všemu člemu, tolerance, slušnost, otevřenost pravdě i jinému názoru a trpělivá vytrvalost jsou těmi nejlepšími nástroji, kterých může naše společnost užít v nadcházejícím boji za svou emancipaci, za společenskou obnovu a za demokratický pořádek."

Všimněte si dobře: národní smíření zde není pojato jako smíření se s daným stavem věcí, jako rezignace před hrubou silou, jako kompromis se lži a nespravedlností. Naopak, je to návrh na nový, nadějnější počátek. A je to i podaná ruka těm spoluobčanům, členům KSČ, kteří sice mají o nezávislých skupinách zkreslenou představu, ale neztratili ještě pocit odpovědnosti k osudu své země. Dnes, po roce a půl nové vlny represí, vrcholících lednovými událostmi a sérií politických procesů, se může zdát citovaný text naivním a sentimentálním gestem. Nemám ten pocit. Doznívám se naopak, že "Slovo k spoluobčanům" neztratilo ani v této pasáži svou aktuální naléhavost. A proto mu také dodnes přátelé diktatury nemohou přijít na jméno. Oni se neobávají toho, že by "národní smíření na demokratickém základě" odsunulo na okraj společnosti členy KSČ, jak píše Tribuna. Obávají se však, že by sami členové KSČ v takovém případě odsunuli je.

Nemá proto pravdu Petr Uhl, když v 1. čísle Alternativy tvrdí, že jacísi blíže neurčení taktici "zneužili Chartu 77, která volala po "národním usmíření" s vládnoucí byrokracií". Petr Uhl špatně četl. Osobitost "Slova k spoluobčanům" je právě v tom, že neoslovuje instituce nebo sociální skupiny, ale lidi. Od byrokracie nemohu například požadovat, aby začala zítra říkat pravdu. Od člověka, svého spoluobčana, to však mohu chtít.

Proč se svaz přátel diktatury tak bojí "národního smíření na demokratickém základě"?

Především proto, že přistoupit na ně znamená zřít se léta pěstovaného "obrazu nepřítelů" - a bez tohoto mobilizujícího obrazu diktatura vadne. Tam, kde si člověk s člověkem podá přes ideologické ostnaté dráty ruku, tam zvoní hrana každé diktatury.

Jsou pro to i poučné příklady z dějin. Ve Španělsku to také začalo řečmi "o národním smíření" a skončilo to pohřbem Francova režimu. A všem, kromě kamaril diktátorových sirotek, se ulevilo. Jan ŠTERN

✕✕✕ ✕✕✕ ✕✕✕ ✕✕✕ ✕✕✕ ✕✕✕ ✕✕✕ ✕✕✕

Osobní poznámky k MANIFESTU HOS

Fodepsala jsem manifest HOS Demokracii pro všechny a považují za vhodné vyjádřit své stanovisko.

Při podpisu jsem vycházela především z věty "...v nichž se budou soustřeďovat lidé, jimž není lhostejná budoucnost naší vlasti, kteří jsou připraveni k otevřené rozpravě o politických otázkách...", tedy z toho, že Manifest není zevněm nezměnitelným programem, ale východiskem pro diskusi.

Přečetla jsem si v Alternativě č. 1 názory R. Baťka, F. Uhla, L. Konouta, J. Duse. K úvahám, jakou demokracii u nás, zda rodinné nebo větší soukromé podniky...mám stanovisko, které, přestože se jedná o vážnou věc, snad nejlépe vyjádří starý vtíp o koutičkovi, který se rozhodoval, kam emigrovat. Otáčel globusem zprava doleva, prstem jezdil od jihu k severu, a nakonec rohlásil: "A jinej globus tam nemají?" Také já marně otáčím globusem filosofií, politických systémů, ekonomických systémů a mimo oblast utopie nenalézám žádný, který bych bez výhrad zvolila a přála si, aby v něm žily mé děti.

Mám na zádech šest křížků, takže jsem zažila i první republiku, Mnichov a všechno další. Můj názor po válce se formoval jako negace toho co bylo a špatně skončilo a ze snahy udělat osobně všechno pro vytvoření lepšího, spravedlivějšího světa. Trvalo mi dlouho než jsem pochopila, že mé představy byly trestuhodně naivní.

Ale co teď? Jestliže mě po r. 1945 přivedly mé zkušenosti ke komunismu, znamená to, že zkušenosti posledních 40 let mě přivedou na opačný pól? Ale na opačném pólu je Amerika a mne ani dnes neláká americký způsob života a demokracie. Důležitá je pro mne skutečnost: rok - 1989, místo - Československo.

V Alternativě č. 1 jsem četla ostrou kritiku návrhu na soukromé podnikání až do výše středních podniků /osobně považují tuto část Manifestu za nepřilíš podařený pokus neekonomů vyhmátnout ožehavý problém z ekonomické oblasti/. Dále se diskutuje o budoucím demokratickém uspořádání u nás; dočetla jsem se o tom, že bývalí komunisté považují za dobrý jakýkoliv kompromis, který by jim umožnil podílet se znovu na moci. Byla jsem z toho dost zmatená. Různost názorů je přirozená, ba nutná, ale snad by základnou měla být důvěra, že naprostá většina těch, kteří se chtějí angažovat za zlepšení situace u nás má na mysli právě to zlepšení a nikoliv svůj vlastní prospěch, a z toho vycházet. Osobně plně souhlasím s názorem Jana Duse.

Nakonec se chci vrátit trochu k ekonomické části. Lidé okolo HOS, jakkoliv kvalifikovaní, nemohou nahradit štáby lidí, které se v teoretické oblasti zabývají těmito problémy profesionálně. A jejich práce mají vysokou úroveň a nejsou apologetikou stávajícího - naopak! Co nemohou zatím tito lidé udělat, je poukázat otevřeně na skutečnost, že bez uvolnění politické situace žádná přestavba nemůže pokračovat. Když čtete pozorně, i to je však v jejich pracích subtilním způsobem řečeno. Přechod na tržní hospodářství je nesmírně složitý proces, pro který má zanedbatelný význam, zda se povolí soukromé podnikání s vykořisťováním nebo bez vykořisťování. Bez kapitálu se toho mnoho nenapodniká. Jde o to, aby se přechod začal uskutečňovat, důsledně uskutečňovat, a to s vědomím, že to bude bolet nás všechny. Ozývají se hlasy i z takových míst, kde bychom to nečekali - např. od ředitele Ekonomického ústavu ČSAV akademika Valenty /HN č. 13/89/ nebo z předpovědi Prognostického ústavu ČSAV, jejíž část byla zveřejněna rovněž v Hospodářských novinách. Nemyslím proto, že by bylo nutné v oblasti ekonomie vymýšlet jiné cíle, ani nostalgicky připomínat, že mnoho z navrhovaných opatření už tu bylo v r. 1968. Mladé lidi zajímá to, co jsme chtěli a jak jsme chtěli, asi stejně jako nás kdysi zajímalo vyprávění vysloužilců od Piavy.

Po politické stránce mému naturela vyhovují spíše krátkodobé cíle zaměřené na dosažení i drobných ústupků ze strany moci, než sledování nekompromisního "všechno nebo nic".
Blanka Hrabínová

Československý helsinský výbor po dohodě s nezávislými občanskými iniciativami svolal diskusní Fórum k závěrům vídeňské následné schůzky KBSE. Fórum posoudilo uplatňování Závěrečného dokumentu vídeňského setkání v Československu a praktické kroky, které čs. vláda zatím podnikla. Fórum konstatovalo, že dosavadní kroky čs. oficiálních orgánů jsou nepostačující a některé jsou ve zjevném rozporu se závazky, které vláda ve Vídni přijala. Shromáždění se proto shodlo na těchto návrzích a požadavcích, které přikládáme.

Československý helsinský výbor
Ladislav Lis, místopředseda
Václav Malý, místopředseda

Na vědomí

Federální shromáždění
Výbor čs. veřejnosti pro lidská práva a
humanitární spolupráci
Česká národní rada
Slovenská národní rada

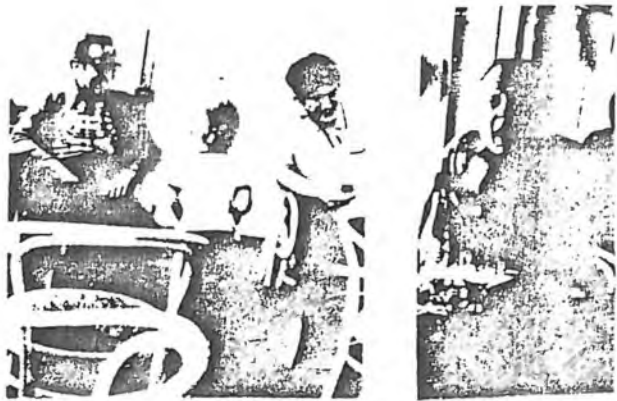

M
Y
S
L
I
T
E
L
E

Unesení přijaté na Fóru svolaném Československým helsinským výborem k výsledkům Závěrečného dokumentu následné schůzky KBSE za účasti nezávislých iniciativ dne 27. 5. 1989

Ve smyslu Závěrečného dokumentu vídeňské následné schůzky KBSE žádáme:

1. Aby příslušné čs. ústavní orgány uznaly ve smyslu čl. 41 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech Výbor pro lidská práva zřízený tímto paktem. Aby přistoupily k opčnímu protokolu, kterým by bylo přiznáno i čs. občanům právo obracet se se svými stížnostmi k tomuto výboru;
2. přijetím Závěrečného dokumentu vídeňské schůzky uznala čs. vláda zákonnost a prospěšnost iniciativ usilujících o realizaci dokumentů KBSE. V principu 26 čs. vláda se dokonce zavázala těmto iniciativám nápomáhat. Tím se znovu potvrzuje plná legalita existence a činnosti takových iniciativ;
3. žádáme, aby se v plném rozsahu respektovala skutečnost, že Mezinárodní pakt o politických právech a Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech jsou integrální součástí čs. právního řádu, a aby ve smyslu principu 13 vídeňského Závěrečného dokumentu byly konečně čs. právní předpisy uvedeny do sou-

Nejmladší obránce lidských práv se k nám otočil zády !

Pánové,
domnívám se
/ Jan Dus /

ladu s těmito pakty a s dalšími mezinárodními závazky čs. státu;
žádáme proto:

- a/ aby co nejdříve byly předpisy, upravující svobodu projevu, svobodu vyhledávat, přijímat a rozšiřovat informace, předpisy upravující právo na pokojné shromáždění a právo spolčovací, předpisy upravující cestování a vůbec svobodu pohybu a pobytu, uvedeny do plného souladu s příslušnými články paktu o občanských a politických právech;
  - b/ zvláštní pozornost by měla být věnována novelizaci trestního zákona, jenž je nejvíce zasažen stalinským, politicky účelovým pojetím práva. Týká se to zejména ustanovení hlavy první, ale i mnoha dalších, které lze zneužívat k likvidaci svobody projevu, práva na pokojné shromáždění a sdružování a dalších občanských práv a svobod. Při právních úpravách by se mělo dbět na maximální přesnost pojmů a na jejich oproštění od ideologických formulací;
  - c/ žádáme, aby byl přijat doplněk k dosavadní ústavě, v němž by bylo řečeno, že právní předpisy, které odporují mezinárodním paktům, jsou neplatné;
4. máme výhrady k dosavadnímu způsobu přípravy nové ústavy. Novou ústavu by mělo vypracovat Ústavodárné shromáždění lidových zástupců, vzešlé z demokratických voleb;
  5. žádáme, aby Federální shromáždění, ČNR, SNR odvolaly nouzové zákony, přijaté po lednových událostech v rozporu se závazky, jež čs. vláda přijala ve Vídni;
  6. trváme na návrhu Čs. helsinského výboru z února letošního roku, aby byla ustavena komise složená z poslanců FS a nezávislých právníků, která by prošetřila nepřiměřený zákrok pořádkových sil proti občanům v lednu 1989, vyslechla postižené a poškozené občany a navrhla opatření k nápravě;
  7. žádáme svobodu pro všechny vězně svědomí a přezkoumání politických procesů z posledních dvaceti let.

Přijato účastníky Fóra Československého helsinského výboru za účasti Charty 77, Demokratické iniciativy, Českých dětí, Nezávislého mírového sdružení, Výboru na obranu nespravedlivě stíhaných, Hnutí za občanskou svobodu, Obrody, Mírového klubu Johna Lennona.

V Praze 27. května 1989

V naší republice byla ještě krátce po r. 1948 vnitřní organizace univerzit a VŠ jiná než dnes. Tak např. studenti byli organizováni ve stavovských organizacích /medici, právníci, horníci měli svůj spolek Prokop atd./. Tyto organizace a spolky se staraly zcela samostatně o řadu věcí /vydávání skript, menzy, koleje, kulturní, sportovní a společenské využití atudentů atd./. Pomáhaly "méně movitým" /zlevněná strava, učebnice apod./. Prostředky získávaly jednak z příspěvků, jednak "nejrůznějších studentských akcí. Tedy: studenti pomáhali studentům, škola byla nejen učebním, ale i humanním společenstvím, vychovávajícím ke kolegiálnosti, soudržnosti, dobrým lidským vztahům.

Po r. 1949 došlo k procesu všeobecného "sjednocování", zvláště mládeže. Zvůdňovalo se to "pokrokovostí", "překonáváním buržoasních přežitků" atd. Místo stavovských spolků na VŠ byl vytvořen jednotný svaz vysokoškolského studentstva /SVS/. Tím byl nabourán pocit stavovské pospolitosti. To byl ale jen začátek. Velká indoktrinační kampaň /vlastně dosud neskončila/ vysvětlovala studentům, že žijí na úkor a z práce ostatních; že musí být vděční straně a lidu /!/, dělnické třídě, že smějí studovat. To ovšem ke zvýšení sebevědomí a sebevědomí studentů nepřispělo. A to byl jeden z cílů této kampaně.

Konečně byl vytvořen jednotný SČM /pozdeji ČSM a SSM/. Dosáhlo se téhož, jako u "pracujících" v jednotném ROH. Tím byla podvázána a nakonec zničena jakákoliv spolková a osobní iniciativa. Vše bylo najednou "řízeno" jediným, neomylným centrem, KSČ. Proces unifikace a nivelizace musela ovšem KSČ provést, aby se jako jediná zmocnila všech rozhodujících pozic ve státě a společnosti a stala se tzv. "vedoucí silou". Studentstvo nemohla opomenout. Z něj se rekrutují budoucí manažeři, soudcové, intelektuálové, umělci, vědci.

Dnešní univerzity - VŠ vůbec - poklesly mnohdy pod úroveň někdejších lepších gymnázií do do výchovy zdravé a sebevědomé mládeže.

"Náš poslanec"

Předsedu zahraničního výboru SN poslance federálního shromáždění ČSSR pana V. Štáfka neznám. Teprve dodatečně jsem si přečetl ve Svobodném slově jeho vystoupení /v RP nebylo otištěno/ v poslanecké sněmovně 21. března t. r. Dovolte, abych ocitoval části jeho řeči:

"...Bohužel jsme svědky toho, kdy Západ v nedávných dnech s odvoláním na vídenský dokument rozpoutal širokou protičeskoslovenskou kampaň na protest proti rozhodnému zásahu našich bezpečnostních složek proti narušitelům veřejného pořádku v Praze a navíc tyto akce řídí zahraniční nepřátelské centrály a organizují lidé v cizím žoldu a zkrachování politiků. S tím naši dělníci, rolníci a socialistická inteligence nebudou nikdy souhlasit. Všem lidem, zvláště mladým, je třeba vysvětlit, ale zrádcům, kteří jdou proti socialismu a kteří to dělají vědomě, nic vysvětlovat nebudeme. Je třeba proti nim postupovat a jednat s nimi jako se zrádci, nedovolit jim, aby měli možnost za pomoci zahraničních centrál manipulovat s kýmkoliv a hlavně s mládeží.

nestaly se líhni inteligence naplněné hrdo-
stí na svůj stav, lidí s morální identitou
a s vědomostmi přispívajícími k pocitu smlu-
pelnosti života. Staly se zhusta líhni kon-
formismu, morální setvarosti, zbabělosti.
Týká se to samozřejmě i studentů, ale ty z
tohoto stavu vinit nelze. Hlavní vina leží
na vyučujících, kteří, aby neohrozili své po-
zice, se uzavírají do svých odborných ulit a

A K A D E M I C K Á S V O B O D A

z kariéristických důvodů devastaci VŠ na-
pomáhají. Nabádají, varují, straší, zba-
běle nezaujímají stanovisko ani když na své
fakultě vidí zjevnou nespravedlnost. Jaký
div, že pak místo sebejistotou imponujícího
inženýra, láskou a ušlechtilostí zapáleného
učitele, správnost hledajícího právníka
vycházejí z VŠ předráždění, nejistí mladí
lidé, kteří čekají, jak to s nimi dál "ká-
drově" dopadne.

Hmotné postavení absolventů VŠ je jinou,
trpkou kapitolou.

Rektora dnes nevolí univerzita /tedy
profesoři, docenti, studenti/; je navrhován
a schvalován stranickým orgánem /v rámci no-
menklatury/ a pak formálně jmenován státním
orgánem.

O zásadách státu do výuky a celého běhu
školy není nutno mluvit. Že má policie vstup
na akademickou půdu /již jsou samozřejmě i
kluby, menzy, koleje atd./, je rovněž zbyteč-
ně rozvádět. Po akademické imunitě, kterou
zaručovaly královské a papežské dekrety už
středověkým univerzitám, nezbylo prakticky
stopy. I jen nekonformní názor, pronesený na
půdě univerzity se může stát předmětem poli-
cejního stíhání. Zde často napomáhají i vyš-
ší "oudy" univerzity. Vylučování studentů ze
škol za svobodnou aktivitu, kterou někdo o-
značí za "protisocialistickou" /definice so-
cialismu je gumová/ je, žel, častým zjevem.
Jsou mezi profesory i výjimky, ale je jich
žalostně málo... Neobjevklejší reakce i jinak
slušných profesorů bývá: "Nedá se nic dělat."
A devastace pokračuje. Morální, ekologická,
hospodářská, školská... -fr-

K nepřátelům socialismu se přidali i ně-
kteří naši umělci, vědci a další občané, kte-
ří podepsanou peticí za provokatéra a nepří-
tele socialismu V. Havla žádali předsedu vlá-
dy L. Adamce o zásah, aby nebyl tento "skvě-
lý umělec a humanista" trestán za výtržni-
ctví a organizování demonstrací v Praze. Za-
pomněli na to, že tato republika je stát děl-
níků, rolníků a socialistické inteligence.
Naši pracující mají vztah k umění a k uměl-
cům, to ovšem neznamená k takovému umění a
k takovým umělcům, kteří projevují nepřátel-
ství k socialismu a za hláskou troubu si be-
rou pro své názory Svobodnou Evropu a Efas
Ameriky a respektují radu nepřátel. V minulo-
sti jsme byli přesvědčeni, že právě umělci
mohou být i pro naši mládež určitým vzorem.
Samozřejmě v poslední době musíme tyto své
názory na některé z nich poopravit." /Fo-
tud citace./

Tak co tomu říkáte, "dělníci, rolníci
a socialistická inteligence" a ostatní pra-
cující, dodávám já? Fajn poslanec Štáfek
zřejmě zapomněl, že než přemluví v poslanecké sně-
movně; takovému pogromistické výzvy naprosto

...kud jde o ing. Hradilka, v jeho případě si pan RSDr. Havlík zaprorokoval - nevím, jestli používá k věštění krystalovou kouli nebo vykládá budoucnost z karet, ale každopádně mu předpověď nevyšla. Je známo, že ing. Hradilek se veřejně, povolené manifestace na Václavském náměstí zúčastnil a nyní je za to trestně popotahován.

Neinformovanost RSDr. Havlíka dokazuje ostatně i další věta v jeho úvodníku, v níž se směle pustil do mezinárodní problematiky: "Nepůjde s námi ani pan Walesa, který na svůj svátek vyhlásil 3.květen." Při proboujování glanosti RSDr. Havlíkovi jaksi ušlo, že se už Lechovi Walesovi nenadává, že je dnes i v polských vládních kruzích váženou osobností, o níž i naše Rudé píše s rezervovanou slušností. Pokud jde o 3. květen, to není soukromý svátek pana Walesy, jak se domnívá RSDr. Havlík; v ten den okazale slaví celé Polsko výročí Konstituce 3. máje, první demokratické ústavy v Evropě. Poláci jsou na ni hrdí.

Věru nevím, jak slavil 1. máj Walesa, ale jeho Solidarita, kterou RSDr. Havlík o kousek dál nazývá "žlutáckými odbory", se valila v mohutném proudu varšavskými ulicemi, což mohli čtenáři Ostravsko-karvinského Horníka vidět na vlastní oči v polské televizi.

Inu, boj za glasnost je opravdu vyčerpávající, takže kolikrát asi ani nezbyvá redaktorovi čas, aby si uvědomil, co vlastně píše.
Karel BIŇOVEC

Štěk uvízlý v prostoru

Nesympatické aprílová neděle mi nabídl Štěk. Předměstský bijáček moc nestí nenalákal, byť by Bolek Polívka bojoval proti lhostejnosti a blbosti senevehešněji. Role mu předpisuje říci, že po dvou průserech už to s jeho obsazováním nebude nic moc. Bavím se, jak jest na Polívkově zvykem. Zrovna když jde naproti do hospody pro kytku, vypukne černá tma a třesuté ticho. Po delší chvíli hlas zhůry: "Suďte trpěliví." Po další delší chvíli opět zhůry: "Omluvte nás, ale máme staré vedení a ono už to škim nepůjde." Hlas z hlediště: "To už víme dávno, ale biograf snad proto hrát může." Hlas zhůry: "Dělám co můžu, ale marně, už to s ním nedohrajeme." Biletářka směrem vzrůru: "Tak já píšu na dveře ceduli, že se promítání zastavuje, jo?"

A je to. Odcházím z kina Chodov. Nevídnou ulicí proti mně žene vítr smetí a studenou spršku. Jestlipek pan Polívka tu kytku dostal? A jdu vůbec tudy dobře na svůj autobus? Čtu bílé na červeném, pro jistotu si nasazuji brýle. Fakt, Stalinova ulice.

Padá na mne chandra a studený déšť. Fane Polívko, dostal jste tu kytku? A nevíte, kam takhle ulice vede?

Ani vstupné se tu nevrací. HaF

Přestavba a nové myšlení?

V naší televizi běží něco jako seriál, jehož hrdinové, "přestavboví" představitelé, jezdí po krajích a závodech naší vlasti, aby - zřejmě po sovětském vzoru - vysvětlili prostému lidu, co to ta přestavba a nové myšlení je. Začátkem května jsme tak mohli sledovat v Jiho-moravském kraji předsedu vlády L. Adamce; zahrnul nás opět množstvím starých ekonomických pravd, které platí všude na světě /jak ostatně sám přiznal/ a které nyní s velkým halasem objevujeme i my. Např.: musíme zrušit ztrátové podniky, nesmíme se izolovat od světových trhů, musíme šetřit energií atd. Pouze to hlavní jsme se nedozvěděli: kdo za současný stav našeho hospodářství může a proč to došlo tak daleko jak to došlo, když ve vedou-

cích funkcích byli vždy ti nejlepší a nejpopolanější.

Den po televizním vystoupení L. Adamce byla ve Svobodném slově uveřejněna zpráva Čs. strany socialistické o jejím poslání při demokratizaci společnosti, o tom, jaké plány míní tato strana uskutečňovat při obnově demokracie v Československu. Plány špatné nejsou, pouze si kladu otázku, jakou věrohodnost lze předpokládat u prohlášení organizace, která svou existenci odvozuje od vůle a rozhodnutí reálné moci KSČ. Také mě napadlo, zda přestavba a nové myšlení spočívá v neustálém opakování známých pravd, k nimž se čas od času znovu "objevně" přihlašujeme, navíc v situaci, kdy vládnoucí moc k radikálnímu změně společenských struktur přistoupit nemíní. Protože toto neslibuje přestavbu, ale v nejlepším případě další nepodařenou reformní adaptaci.
-mir-

CO NOVĚHO U JIŽNÍCH A SEVERNÍCH SOUSEDŮ

Představujeme vám dvě dvojice, kterým světový tisk věnuje velkou pozornost v současnosti a o kterých budeme ještě hodně slyšet v nejbližší budoucnosti. Jejich postoj, činy a trendy, jejichž úspěch či nezdár může mít citelný dopad i mimo rámec jejich zemí, se budeme v příštích číslech zpravodaje HCS podrobněji zabývat. Na levém eníku jsou maďarští představitelé Imre Pozsgay a Rezső Kvera, na pravém polští předáci v sestavě věru netraťiční - Lech Walesa a Bolesław Jaruzelski.

D C P   D O
D O P I S Y   I S Y   F I   D O P I S Y
                  S Y   S Y

University of Alberta
Edmonton
Canada T6G 2G4

Přátelé za velkou vodou,
minulý týden jsem dostal do rukou Manifest Hnutí za občanskou svobodu. Trvalo chvíli, než doputoval klikatou cestou pod Rocky Mountains. I cesta za vnučaty sem trvá pár měsíců, a z toho vlastní let jen necelý den.

Dali jste si na tom dokumentu inteligence a statečnosti záležet. Je to za 20 let zatím nejpromyšlenější krok do prostoru, k němuž lidé chovají všeobecnou nedůvěru. A zároveň i nadějný pozdrav z prostoru, kde za posledních 40 let kombinace nemyšlení a zbabělosti zaručovala občanům bezpečnost života a kariéry. Proč Vám píšu? Protože mám z Vašeho činu radost, a protože bych chtěl pomoci. Nejsem v tom zdaleka sám, ale shánění podpisů na 20 miliardách km² Kanady a USA není maličkost, i když zde mám dobrých přátel dost. To také přijde, trochu později...

Dopis pokračuje na třech stranách, vypovídá o pisateli, přináší návrhy a podněty. Budeme o nich na stránkách Zpravodaje uvažovat. Zatím tlumočíme jen dvě otázky pisatele:

- Jaký je rozdíl mezi reformním komunistou a sociálním demokratem /Vaculík - Seifert/?
  - Jsou socialismus a znárodnění synonymem - a tím to končí?
- Jiří Krupička

Vážené dámy, vážení pánové,
připojuji svůj podpis pod Váš Manifest Demokracii pro všechny z října 1988. Rád bych také vyslovil několik návrhů.

Máme představu jak by měla společnost v ČSR v budoucnu vypadat. Teď je třeba učinit druhý krok - vymyslet praktický způsob, jak věc uskutečnit. Na návrhy je nejvyšší čas. Mnohým se už prokousali Maďaři, Poláci jsou na začátku, my jsme ještě nezačali. V těchto dnech, kdy píšete tento dopis, se vyvíjí pokrok v jednáních v těchto zemích velmi rychle, takže naše myšlenky rychle stárnou, my však tento myšlenkový proces musíme celý aktivně sami prožít, nelze řešení jen přejmout...

A opět následuje spousta nápadů, podnětů, úvah a opět vyslovuje pisatel radost nad tím, že nám čtenáři Zpravodaje a signatáři Manifestu pomáhají a spoluurčují náplň činnosti.

Olšovský Ezen

Hnutí za občanskou svobodu

Vážená redakce!

Uposlechl jsem výzvy k zamyšlení obsažené ve zřejmě redakční /chybí podpis či šifra/ úvaze "Umíme číst noviny?", Zpravodaj č. 2, duben 1989/

Domnívám se, že obavy o schopnost vašich čtenářů dešifrovat podobné propagandistické triky Rudého práva jsou zbytečné. Na to snad máme všichni dostatečně kvalitní a dlouhodobou přípravu. Mne se zmocnila jiná obava - a to, zda rozpoznat tenata ideologické propagandy již také znamená se jim vyhnout.

RP vedle sebe otiskuje zprávu o perzekuci za pokus o položení květin na veřejném prostranství a o soudním postihu za vniknutí do vojenského prostoru - de iure na cizí soukromý pozemek - v dětinské snaze ukázat pratem: vždyť oni taky...sice jenom na 14 dní, ale v podstatě jde o totéž.

Čtenář se sice rozhorlí - 9 měsíců "za kytky" je o dost víc, ale vzápětí, přece jen zmaten, hrdě vykřikne: "Samozřejmě, že nesouhlasíme ani s pershingy ani s oněmi 14 dny vězení, že nesouhlasíme s vězněním osob kdekoli na světě za to, že chtějí mír." Dobrá věc se podařila. Jde v podstatě o totéž.

Jestliže si HOS mimo jiné klade za cíl obnovit právní vědomí jako nezbytný předpoklad návratu k demokratickým poměrům, měla by redakce jeho Zpravodaje rozlišovat mezi touhou po míru a vloupáním. Za svou osobu a dále prohlašuji, že ponechávám na občanech NSR, aby posoudili, zda se cítí být ohroženi zvenčí či nikoli, a že se tudíž ohrožují a tvrzením, že...samozřejmě nesouhlasíme s persingy.

S pozdravem Jiří Skalický

Vážení,

Zpravodaj HOS jsem uvítal jako velice užitečnou věc. Katastrofální nedostatek pravdivých informací a dostupnost jen těch, které mocenské orgány prostřednictvím svých médií veřejnosti předkládají pokládám za jeden z důvodů krize naší společnosti. I lidé, kteří dávno oficiálně nevěří jsou často - sniž si to uvědomují, protože nemají možnost konfrontovat přežité a slyšené - si utvářejí zkrácené názory... Ani si neuvědomují, že směšně působí vedle sebe zprávy jako: ...čs.bezpečnost rozhodně zasáhla...použila vodní stříkačky, zatímco...britská policie brutálně rozehnala, eurové nepedla...nasedla vodní děla... Snažme se pomocí zdravému rozumu a přirozeným potřebám občanů dialogem, pravdivým informováním, vsvětlováním. Přejí v tomto snažení mnoho úspěchů i Zpravodaji HOS.

Martin Prochaska

Přátelé,
děkujeme za Vaše dopisy, vítáme je a těšíme se na další, jistě pochopíte, že při omezených možnostech našeho Zpravodaje jsme museli hodně krátit, vzbírat jen některé a myšlenky s tím, že se k těm dalším třeba vrátíme. Dopisem pana Langra se budeme zabývat v příštím čísle Zpravodaje HOS.

-red